

Stanisław Siek

"Psychologie der Personlichkeit : die Lehre von der individuellen und typischen Eigenart des Menschen", Heinz Remplein, München 1956 : [recenzja]

Collectanea Theologica 28/3-4, 708-711

1957

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Oświecenia, e) pedagogiki okresu neohumanizmu, f) pedagogiki okresu romantyzmu.

W pedagogice XX stulecia wyróżnił szczególnie obóz pedagogiki przeżyciowej, opartej na „Szkole pracy“, lub „Szkole życia“. Natomiast pomiął całkowicie obóz pedagogiki społecznej, oraz obóz drugi, pedagogiki osobowościowej. Wprawdzie rozprawia o pedagogach, którzy stali pod wpływem Pestalozziego, podając, iż oni głównie przyczynili się do upowszechnienia szkoły ludowej na podstawie przymusu szkolnego, to niemniej należało więcej napisać o pedagogice społecznej. W trakcie zaś omawiania dziejów wychowania epoki nowożytnej miał głównie na uwadze środowiska kultury niemieckiej, anglosaskiej i francuskiej.

Powyższa rozprawa oparta wyłącznie na literaturze niemieckiej, do której włączono również indeks osób i rzeczy, wprowadza czytelnika nieobeznanego dobrze z tą gałęzią wiedzy do jej istotnych zagadnień z zakresu dziejów kultury wychowania zachodnio-europejskiego.

Józef Dajczak

Heinz R e m p l e i n: *Psychologie der Persoenlichkeit*, die Lehre von der individuellen und typischen Eigenart des Menschen, Reinhard Muenchen, 1956 ¹¹, s. 684.

Psycholog'a osobowości Rempleina koncentruje się wokół trzech głównych zagadnień:

- I. Struktury osobowości
- II. Typologii osobowości
- III. Metod badania osobowości.

Część pierwszą traktującą o strukturze osobowości poprzedzają trzy rozdziały wstępne, w których autor formułuje swój punkt widzenia, pisze o działach psychologii, oraz analizuje pojęcie jaźni, indywiduum i osobowości.

Indywiduum zdaniem Rempleina jest istotą swoistą, której przysługują takie właściwości, jak niepodzielność, jednorazowość i samodzielność (s. 32). Jaźń jest aktem i centrum przeżyć.

Określając osobę autor odróżnia jaźń ze świadomymi funkcjami myślenia i woli, oraz sferę popędową. Osoba byłaby „maską“, jaką jaźń nakłada na popędy, skłonności i uczucie. Jest to piętno ducha wyciśnięte na psychofizycznej strukturze człowieka. Dla Rempleina najważniejszym zagadnieniem osobowości jest zagadnienie wartości, nie tylko etycznych, ale i społecznych, estetycznych, osobistych itp.

Jak już wspomniano, pierwszą część książki poświęca autor strukturze osobowości. Na strukturę osobowości składa się:

Witalność (Vitalitaet) czyli względna stała sił życiowych jednostki. Będzie to wrażliwość, energia, podstawowy nastrój, wytrwałość, podatność na zmęczenie, oraz cielesne popędy (np. odżywiania, seksualny).

Temperament ujmowany jest jako względnie stała forma i uczuciowe zabarwienie przeżyć, reakcji i motoryki jednostki.

Charakter, który Remplein definiuje jako względnie stałe odczuwania, chcenia i dążenia do wartości. Jak z definicji wynika, zalicza do charakteru dążenia, wolę i uczucia.

Dwa ostatnie komponenty osobowości to **uzdolnienia** np. uwaga, pamięć, wyobraźnia, inteligencja i **osobowość** jako całość. Chodzi tu o względną jedność i szarmonizowanie poszczególnych aspektów osobowości, szczególnie popędów i charakteru.

Ostatnia trzecia część psychologii osobowości Rempleina omawia metody poznawania osobowości. Autor pisze tu o siedmiu drogach, czyli siedmiu metodach.

Jako pierwszą omawia metodę wypytywania — analizę wypowiedzi, bądź własnych, bądź innych ludzi. Stoi na stanowisku, że diagnostyczna wartość obcych opinii jest niewielka. Dalej analizuje metodę obserwacji i interpretacji zachowania.

Trzecią drogą poznania osobowości jest analiza wytworów. Czwartą psychologia wyrazu. Należą tu badania nauki, pantomimiki, głosu, a nawet chirologia i grafologia. Jako piąty sposób poznawania osobowości wymienia Remplein analizę budowy

ciała. Szóstym sposobem są badania testowe. Od testów badających motorykę, poszczególne psychiczne dyspozycje, do testów — metod projekcyjnych (Rorschach, Szondi, T. A. T.). Ostatnią z omawianych przez Rempleina metod jest analiza podświadomości. Zalicza tu badania metodą wolnych skojarzeń i analizę snów.

Remplein, pisząc swoją książkę, chciał dać studiującym psychologię i ludziom interesującym się psychologią systematyczne ujęcie nauki o osobowości. Pisze, że zamierzał należycie wyjaśnić i sprecyzować pojęcie charakteru na tle osobowości.

Sposób przedstawienia zagadnień jest w poszczególnych częściach różny. W części pierwszej, traktującej o strukturze osobowości, autor posługuje się metodą analityczną. Analizuje poszczególne aspekty osobowości i ich definicje. Analizę taką poprzedza rysem historycznym, co do pewnego stopnia tłumaczy brak jakiejś historii badań nad osobowością. W tekście zamieszczono wzorem Klagesa pomysłowe i wyczerpujące zestawienie poszczególnych aspektów osobowości, np. cechy witalności, temperamentu, zainteresowań itp.

W części drugiej przewagę ma synteza. Remplein zestawia omówione wcześniej komponenty osobowości i ukazują, jakie mogą tworzyć struktury. Struktury te widzi w znanych typologiach Junga, Kretschmera, Pfahlera, Jaenscha i Spranera.

W części trzeciej miejscami przeważa analiza, np. kiedy autor rozważa wartość poszczególnych metod, miejscami synteza, kiedy napotyka uogólnienia i zestawienia kompleksów metod.

Metodą ujmowania, stawiania i rozwiązywania zagadnień osobowości jest intuicyjno-opisowa. Remplein opiera się na poglądach Pfaendera, Klagesa, Lerscha. Ich też cytuje najczęściej. Materiał, z którego autor czerpie, jest obfity. 372 pozycje bibliograficzne obejmują w zasadzie większość prac o osobowości, chociaż może w za małym stopniu uwzględniono prace psychologów amerykańskich np. Eysencka, Catella, prace z historii osobowości, oraz prace charakterologów francuskich np. C. Bergera.

Wydaje się, że autor w zasadzie osiągnął postawiony cel. Nie uniknął jednak pewnych usterek. Pisze, że uwzględniła w rów-

nym stopniu kierunki i szkoły psychologiczne, ale przewagę daje szkole Klagesa. Przy omawianiu poszczególnych aspektów osobowości nie zawsze opiera się na pozycjach klasycznych, np. pisząc o woli nie cytuje Acha i Lindworskiego. Omawiając zagadnienie inteligencji milczy o Sternie i Binecie, analizując pamięć nie uwzględnia Ebbinghausa i Muemana.

Te drobne braki wyrównują z nawiązką zalety książki. Przejrzysty układ, dokładność i gruntowność opracowań. Rzetelność, szczególnie w części drugiej syntetycznej. Pewna oryginalność w ujęciu tematu i dążność do wszechstronnego przedstawienia zagadnienia osobowości.

Stanisław Siek

The Bridge. A Yearbook of Judeo-Christian Studies, Newark (U.S.A.), 1955—56, tom 1 str. 349, tom 2 str. 357.

W tym samym czasie, kiedy w Niemczech hitlerowskich pojawiały się coraz ostrzejsze sygnały przeciw Żydom, w Kościele katolickim powstawały dążenia do szukania dróg, jakie mogłyby prowadzić do spotkania religii żydowskiej i chrześcijańskiej. W Wiedniu powstało w tym celu w 1936 r. Opus Sancti Pauli, które założył ks. Jan Österreicher. Znalazło ono uznanie i poparcie episkopatu austriackiego, a także kardynał Eugeniusz Pacelli, późniejszy Papież Pius XII, zainteresował się nim i zachęcał do dalszych prac. W r. 1952 ks. Österreicher przeniósł swą działalność do Stanów Zjednoczonych i w Seton Hall University w Newarku założył ośrodek badań żydowsko-chrześcijańskich. W uroczystościach inauguracyjnych środka wziął udział miejscowy ordynariusz oraz około 700 przedstawicieli katolickich i żydowskich, a ks. Österreicher wygłosił referat, *Why Judeo-Christian Studies, Newark 1954*, w którym przypomniał, że we współczesnej teologii żydowskiej zrodziło się nowe, prawie rewolucyjne zainteresowanie religią chrześcijańską i osobą Jezusa Chrystusa. Od 1955 r. ośrodek przystąpił do wydawania rocznika *The Bridge*, który ma wyjaśniać jedność między biblią Starego a Nowego